

ДНЕВНИКЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

VI ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

(ТРЕТЯ РЕДОВНА СЕССИЯ).

IV Засѣдание, Петъкъ, 23 Октомврий, 1892 год.

(Отворено въ 9½ часа прѣдъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя г-на П. Славковъ).

Отсъствуватъ прѣдставителитѣ: А. Георгиевъ, А. Минчевъ, А. Цвѣтковъ, Ат. Самоковлиевъ, А. Семизовъ, Ахмедъ Есадовъ, Афусъ Ахмедъ Х. Мехмедовъ, Ат. Каракашевъ, А. Пошповъ, Григоръ Найденовъ, Г. Йончевъ, Г. Калиновъ, Г. Данчевъ, Д. Грековъ, Д. Пошповъ, Д-ръ Стояновичъ, Д. Георгиевъ, Д. Смочевский, Д-ръ С. Андонияди, Д-ръ Чомаковъ, Д. Свѣщаровъ, Д. Тончевъ, Д. Радановъ, Д. Стояновъ, Д. Бойчевъ, Д. Боевъ, Д. С. Черневъ, Еф. Друмевъ, Ил. Стоковъ, Ив. Стояновъ, Ив. Алексиевъ, И. Богдановъ, Ив. Мандиковъ, Иовъ Титоровъ, Ил. Сакаровъ, Ив. Петровъ, Ив. Янаевъ, Ив. Стамболовъ, Ив. Кълвачевъ, Ив. Халачевъ, И. Маджаровъ, К. Пошповъ, К. Ангеловъ, К. Жековъ, К. Станчевъ, К. Велевъ, Д-ръ К. Стоиловъ, Мустафа Якубовъ, М. Марковъ, Н. Ючъ-Орманский, Н. Х. Генева, Н. Минковъ, Н. Михайловски, Н. Странски, Н. Момчиловъ, Н. Кораловъ, Неджибъ-Бей-Чилингировъ, Османъ Кечели, Османъ Бей, П. Шилевъ, П. Тодоровъ, П. Чаушовъ, П. Икономовъ, Р. Х. Симеоновъ, Ст. Къйобашиевъ, Ст. Странски, С. Ивановъ, С. Величковъ, Т. Х. Тошевъ, Т. Икономовъ, Т. Божиловъ, Ф. Мариновъ, Х. В. Холевичъ, Хр. Стефановъ, Хр. Салунджиевъ, Хр. Ивановъ, Хасанъ Бей, Хр. Векиловъ, Хр. Ангеловъ, Шербетчи Халилъ, Я. Русселиевъ, Я. Урумовъ, Я. Пошповъ.

Прѣдсѣд.: Отъ цѣлото число на народнитѣ прѣдставители, присѣдствуватъ 173 души. Има значи, за-

конното число прѣдставители, за да се пристъпи къмъ разглеждане въпроситѣ, положени на дневний редъ.

На дневний редъ имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Докладъ на комиссията по отговора на Тронното Слово.

II. Докладъ на финансовата комиссия, по прѣдложенieto на г-на М-ра на Финанситѣ, за сключване заемъ отъ 142,780.000 лева.

Прѣди да се пристъпи къмъ разглеждане въпроситѣ положени на дневний редъ, съобщавамъ на г-да прѣдставителитѣ, че г-нъ Н. Вълчевъ, Трѣвненски народен прѣдставитель, е далъ заявление, съ което проси 15 дневенъ отпускъ. Понеже отпускътъ, който се иска надминава правото на прѣдсѣдателя, слагамъ го на Нар. Събрание, то да разрѣши, да ли да се даде исканий отпускъ или не.

Желае ли нѣкой отъ г-да прѣдставителитѣ да говори по този въпросъ? (Никой). Понеже никой не иска думата, ще дамъ на вотирание. Който не е съгласенъ да се даде на г-на Н. Вълчевъ 15 дневенъ отпускъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Прието.

Съобщавамъ на г-да прѣдставителитѣ, че разрѣшихъ 5 дневенъ отпускъ на народния прѣдставитель г-на Спасъ Попъ Величковъ, начиная отъ 23 или 24 този мѣсець.

Разрѣшихъ тоже 6 дневенъ отпускъ, начиная отъ 28 того, на Радомирский народенъ прѣдставитель г-на Симеонъ Икономовъ.

Тоже 10 дневенъ отпускъ разрѣшихъ на народния прѣдставитель г-на Ив. Манчовъ, начиная отъ 24 того.

5 дневенъ отпускъ разрѣшихъ на Бѣло-Слатинский прѣдставитель г-на Г. Йончевъ, начиная отъ 21 того.

Прѣди да се пристъпи къмъ разглеждане въпроситѣ положени на дневний редъ, г-нъ секретарь Начевъ ще прочете съкратений протоколъ отъ миналото засѣдание.

Секр. Ем. Начевъ: (Прочита съкратений протоколъ отъ III-то засѣдание).

Ив. Цвѣтковъ: Г-да прѣдставители! Както чухте, въ протокола се бѣлѣжи, че азъ съмъ земалъ 5 дневенъ отпускъ. Подобенъ отпускъ азъ не съмъ искалъ. Ми се чини, че е искалъ отпускъ г-нъ Ст. Ив. Цвию. Моля да се поправи тѣзи грѣшка въ протокола.

Ст. Ив. Цвию: Азъ мисля, че е явлѣнъ Господство му; защото азъ снощи дойдохъ и нѣмаше нужда да искамъ отпускъ. За да искамъ отпускъ, трѣбва да съмъ билъ тукъ прѣди 5—6 дена.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли още нѣкой да направи забѣлѣжка върху прочетений протоколъ? (Никой не иска думата). Понеже никой не иска думата, ще дамъ на вотирание. Който не приема прочетений протоколъ за вѣренъ и точенъ, да си вдигне рѣката. (Никой не вдига). Приема се.

На дневний редъ иде: докладътъ отъ комиссията по отговора на Тронното Слово. —

Моля г-на докладчика да заеме мѣстото си.

Докл. К. Калчевъ: Г-да прѣдставители! Комиссията, на която бѣ възложено изработванието проекта за отговоръ на Тронното Слово, то е приготвила и той е както слѣдва. (Чете):

„Ваше Царско Височество,

Народнитѣ прѣдставители, събрани на трета редовна сессия отъ шестото Общн. Нар. Събрание, честити се считаме, че можемъ да поднесемъ прѣдъ стѣпнитѣ на Ваше Царско Височество чувствата на безгранична прѣданность и любовь, които Българский народъ питае къмъ свой Господарь.

Фактътъ, че отъ стѣпванието Ви на Българский Прѣстолъ двѣ нар. събрания доискарватъ своя си периодъ — е неоторимо доказателство, че страната ни се развива по своя нормаленъ пѣтъ и че въ нея владѣе редъ и тишина, които се дължатъ на мѣдрото управление и на твърдото постоянство на Правителството Ви, подъ върховното ръководство на Ваше Царско Височество.

Господарю,

Дълбоко сме трогнати отъ симпатитѣ и интереса, които просвѣтенитѣ народи и правителствата имъ показватъ къмъ Българский народъ, както и отъ искренитѣ имъ съчувствия и желанія да излѣзе той побѣдителъ въ борбата за неговитѣ права и самостоятелность.

Народното прѣдставителство счита за свой дългъ да искаже своята признателность за високата честь, указана къмъ Българский народъ, въ лицето на Ваше Царско Височество, съ радушний приемъ, който Ви се направи отъ Негови Императорско и Царско Величество Австрійский Императоръ и отъ Нейно Царско Величество Великобританската Царица, както и отъ благороднитѣ Английски държавници и общественни дѣятели. Отъ тѣхнитѣ искренни симпатии, Българский народъ черпи още повече енергия въ своитѣ усилия за обезпечение правата и самостоятелностьта си.

Ваше Царско Височество,

Не можемъ да намѣримъ думи да искажемъ голѣмата си благодарность, за високото благоволение, което Негово Императорско Величество Султана — Августейший нашъ Сюзеренъ, показа къмъ Българский народъ, съ приема, който се направи на Вашия Първъ Съвѣтникъ, както и за благоволенieto Му да испрати за свой прѣдставитель при нашето Първо Земледѣлческо-Промышленно Изложение, единъ отъ своитѣ висши сановници. Българский народъ високо цѣни участието, което Негово Императорско Величество Султана зема въ напредъка му въ всѣко отношение и искренно се радва като вижда, че съществующитѣ приятелски връзки ставатъ всѣкидневно по-близки и се укрѣпва повече и повече съзнанието на тождественностьта на интереситѣ на двѣтѣ държави.

Народното прѣдставителство се надѣе, че Августейший нашъ Сюзеренъ при постояннитѣ си грижи и старания за упазвание реда и типината на Балканский Полуостровъ, и убѣденъ въ лойялното поведение на Българский народъ, ще направи нужнитѣ постѣпки за окончателното урѣждане на Българский въпросъ.

Господарю,

Народното прѣдставителство счита за свой священный дългъ да изрази отъ името на Българский народъ високата му признателность за инициативата, която Ваше Царско Височество съ правителството Ви взехте за устройството на Първото Българско Земледѣлческо Промышленно Изложение въ гр. Пловдивъ. Готовностьта, съ която народа се притече да вземе участие въ него, е доказателство, че той е проникнатъ отъ миролюбиви и трудолюбиви наклонности, че високо цѣни въздиганието на земледѣлието и промышленностьта въ страната ни, като вѣрва, че съ тѣхното процвѣтявание, главно ще се оздрави неговото бѣдѣще благосъстояние и икономическо прѣуспѣвание.

Ваше Царско Височество,

Съ удовольствие констатираме, че сключений отъ страна на правителството Ви заемъ, е едно доказателство, че вънкашний свѣтъ праведно оцѣнява нашитѣ стрѣмления за едно мирно икономическо развивание и гледа съ довѣрие на нашето бѣдѣще.

Народното прѣдставителство съ особено внимание ще изучи всичкитѣ законопроекта, които правителството на Ваше Царско Височество ще му поднесе и ще извърши всичко, което интереситѣ на отечеството му диктуватъ.

Да живѣе Негово Царско Височество БЪЛГАРСКИЙ КНЯЗЪ ФЕРДИНАНДЪ I“.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори върху прочетения проектъ? (Никой не иска думата). Понеже никой не желаетъ да говори, моля г-на докладчика да прочете отговора на Тронното Слово пасажъ по пасажъ.

Доклад. (Чете):

„Ваше Царско Височество,

Народнитѣ прѣдставители, събрани на третя редовна сессия отъ шестото Обикн. Нар. Събрание, честити се считаме, че можемъ да поднесемъ прѣдъ стѣпнитѣ на Ваше Царско Височество чувствата на безгранична прѣданность и любовъ, които Българскій народъ питае къмъ своя Господарь.

Фактътъ, че отъ стѣпването Ви на Българскій Прѣстолъ двѣ нар. събрания доискарватъ своя си периодъ — е необоримо доказателство, че страната ни се развива по своя нормаленъ пътъ и че въ нея владѣе редъ и тишина, които се дължатъ на мъдрото управление и на твърдото постоянство на правителството Ви, подъ върховното ръководство на Ваше Царско Височество“.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори по първий пасажъ? (Никой не иска думата). Който не приема прочетения отъ г-на докладчика първъ пасажъ, отъ отговора на Тронното Слово, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Господарю,

Дълбоко сме трогнати отъ симпатиитѣ и интереса, които просвѣтнитѣ народи и правителствата имъ показватъ къмъ Българскій народъ, както и отъ искренитѣ имъ съчувствия и желанія да излѣзе той побѣдителъ въ борбата за неговитѣ права и самостоятелность.

Народното прѣдставителство счита за свой дългъ да искаже своята признателность за високата честь, указана къмъ Българскій народъ въ лицето на Ваше Царско Височество съ радушиенъ приемъ, който Ви се направи отъ Негово Императорско и Царско Величество Австрийскій Императоръ и отъ Нейно Царско Величество Великобританската Царица, както и отъ благороднитѣ Английски държавници и общественни дѣятели. Отъ тѣхнитѣ искрени симпатии, Българскій народъ черпи още повече енергия въ своитѣ усилия за обезпечение правата и самостоятелността си“.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори по прочетения отъ г-на докладчика втори пасажъ, отъ отговора на Тронното Слово? (Никой не иска думата). Който не приема

прочетения пасажъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Ваше Царско Височество,

Не можемъ да намѣримъ думи да искажемъ голѣмата си благодарность, за високото благоволение, което Негово Императорско Величество Султана — Августейшиятъ нашъ Сюзеренъ показва къмъ Българскій народъ съ приема, който се направи на Вашия Първъ Съвѣтникъ, както и за благоволенieto му да испрати за свой прѣдставителъ при нашето Първо Земледѣлческо Промышленно Изложение единъ отъ своитѣ виспи сановници. Българскій народъ високо цѣни участието, което Негово Императорско Величество Султана зима въ напѣдѣка му въ всѣко отношение и искрено се радва като вижда, че съществуващитѣ приятелски връзки ставатъ всѣкидневно по-близки и се укрѣпява повече и повече съзнанието на тождествеността на интереситѣ на двѣтѣ държави.

Народното прѣдставителство се надѣе, че Августейшиятъ нашъ Сюзеренъ при постояннитѣ грижи и старания за упазвание реда и тишината на Балканскій Полуостровъ и убѣденъ въ лойялното поведение на Българскій народъ ще направи нужнитѣ постѣпки за окончателното урѣждане на Българскій въпросъ“.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори по прочетения отъ г-на докладчика трети пасажъ отъ отговора на Тронното Слово. (Никой не иска думата). Който не приема прочетения пасажъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Господарю,

Народното прѣдставителство счита за свой священный дългъ да изрази отъ името на Българскій народъ високата му признателность за инициативата, която В. Ц. Височество съ правителството Ви взехте за устройството на Първото Българско Земледѣлческо Промышленно Изложение въ гр. Пловдивъ. Готовността, съ която народа се притече да вземе участие въ него, е доказателство, че той е проникнатъ отъ миролюбиви и трудолюбиви наклонности, че високо цѣни въздиганieto на земледѣлието и промышленността въ страната ни, като вѣрва, че съ тѣхното процѣтване, главно ще се уздрави неговото бѣдѣще благосъстояние и икономическо прѣуспѣвание“.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори по прочетения отъ г-на докладчика четвърти пасажъ отъ отговора на Тронното Слово? (Никой не иска думата). Който не приема прочетения пасажъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Ваше Царско Височество,

Съ удоволствие констатираме, че сключения отъ страна на правителството Ви заемъ, е едно доказател-

ство, че вънкашният свѣтъ праведно оцѣнява нашитѣ стрѣмления за едно мирно икономическо развитие и гледа съ довѣрие на нашето бѣдѣще.

Народното прѣдставителство съ особено внимание ще изучи всичкитѣ законопроекти, които правителството на В. Ц. Височество, ще му поднесе и ще извърши всичко, което интереситѣ на отечеството му диктуватъ.

Да живѣе Н. Ц. Височество Български Князь **ФЕРДИНАНДЪ I**“.

(Шумни и продължителни ржкоплѣскания).

(Прѣдсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори върху прочетения пети пасажъ отъ отговора на Тронното Слово? (Никой не иска думата). Който не приема прочетения пасажъ да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Кога желаетъ Нар. Събрание да стане послѣдното четение на отговора на Тронното Слово? (Гласове: Сега да се вотира изцѣло). Който не е съгласенъ да се вотира сега изцѣло, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Който не приема отговора на Тронното Слово, изцѣло, да си вдигне ржката. (Никой не вдига. — Ржкоплѣскания). Приема се.

Замоляватъ се г-да народнитѣ прѣдставители да иматъ добрината да дойдатъ утрѣ въ 8¹/₂ часътъ въ канцеларията, за да подпишатъ отговора на Тронното Слово.

Вторий въпросъ отъ дневний редъ е: Докладъ на финансовата комиссия, по прѣдложението на г-на М-ра на финанситѣ, за сключване заемъ отъ 142,780.000 л.

Г-нъ докладчикъ има думата.

Доклад. **Ив. Цвѣтковъ**: Г-да прѣдставители! Избранната отъ насъ финансовая комиссия, разгледа сключения контрактъ, между Императорско-Кралевската Привилегирована Банка на Австрийскитѣ земи въ Виена и г-на М-ра на финанситѣ на Българското Княжество, и слѣдъ като изслуша обясненията, дадени отъ г-на М-ра върху всѣки единъ членъ, и като взе прѣдъ видъ кѣсото врѣме, прѣзъ което се изисква да бѣде утвърденъ или отхвърленъ настоящий контрактъ, прие го напълно; но понеже нѣмаше възможность да направи писменъ докладъ, наговори ми да го докладвамъ устно, като прѣдварително кажа доводитѣ и мотивитѣ на комиссията, които сж я накарали да приеме контракта безъ измѣнение. Ако Събранието приеме да се докладва безъ докладъ, ще започна.

Ст. Ив. Цвику: Азъ мисля, г-да прѣдставители, че за такъвъ единъ важенъ въпросъ, какъвто е настоящий контрактъ сключенъ отъ нашето правителство съ една банка, трѣбвало би комиссията да се потруди и внесе единъ печатанъ докладъ съ своитѣ обяснения: какъ сж гледали членовѣтъ на комиссията, така щото да могатъ прѣдставителитѣ да се освѣтлятъ по всичкитѣ въпроси на сключения заемъ. Азъ намирамъ, че безъ печатанъ докладъ не може да става и дума за четение такъвъ контрактъ за заемъ отъ 140 милиона франка. Мисля, ще приемете моето прѣдложение, да се забѣлжи

на комиссията да напечата докладъ, който да се раздаде на прѣдставителитѣ и послѣ да се вотира членъ по членъ.

Дим. Кознички: Азъ мисля, че въ контракта не може да става никакво измѣнение. Въпроса е, да ли ний ще приемемъ или отхвърлимъ този контрактъ. Ний не можемъ да измѣниме въ контракта нито една йота, защото нѣма да създаваме законъ; нашето правителство е сключило заема по извѣстни условия. Можеме да се споразумѣемъ, правителството да направи други условия, но кѣдѣ ще намѣримъ други кредитори? Дѣйствително, справедливо е прѣдложението на г-на Цвику, ако правихме законъ за насъ; но тукъ се отнася работата за други хора. Азъ мисля, да се пристѣпи къмъ разискване въпроса безъ печатанъ докладъ.

Прѣдсѣд.: Бюрото за да улесни тая работа, счита за дългъ да каже, че понеже комиссията, която разгледа този въпросъ, не е измѣнила нито една запетая, не е имало и нужда за печатанъ докладъ. Г-нъ Цвику може да земе самото прѣдложение като печатанъ докладъ; защото комиссията нѣмаше да направи друго, освѣнъ да прѣпечата контракта.

Доклад.: Г-да прѣдставители! Азъ казахъ и по прѣди, че тѣй е дѣйствително редѣтъ, споредъ 33 чл. отъ правилника, за всичкитѣ законопроекти — да се печататъ докладитѣ отъ комиссиитѣ. Но разглеждането на този въпросъ, ако се запечаташе докладъ, не можеше да стане днесъ, а слѣдъ двѣ засѣдания т. е. чакъ прѣзъ другата недѣля. А извѣстно ви е, че срокътъ за приемането или отхвърлянето на контракта е доста кѣсъ; заради това, финансовата комиссия, като не направи никакви измѣнения, прие да го прѣдстави на разискване безъ печатанъ докладъ. За туй, мисля, че доводитѣ които комиссията изложи чрѣзъ своя докладчикъ, ще бѣдатъ достатѣчни да убѣдатъ почитаемото прѣдставителство да ли да се приеме сключений вече контрактъ между правителството и помѣннатата Банка.

Коста Диновъ: Както виждате, г-да, врѣмето е кѣсо, т. е. контракта трѣбва да се приеме до 29-й в. м. Октомврий. Сега, като нѣма никакви измѣнения направени въ него, мисля, че е излишно да се говори по-нататкъ, а да приемемъ да се докладва безъ печатанъ докладъ.

Ст. Ив. Цвику: Мисля, г-да, ако поискахъ думата да подигна въпросъ: да ли контракта, който ще ни се докладва днесъ и който е сключенъ между нашето правителство и Императорската-Кралевска Привилегирована Банка на Австрийскитѣ земи, трѣбва да се печата или не, единственната ми цѣль, за да подигна този въпросъ бѣ, защото този въпросъ за сключване подобенъ заемъ е отъ голѣма важность. И като се е приелъ единъ редъ въ Нар. Събрание, че всѣки законъ или договоръ, сключенъ между нашето правителство и чужда банка, да се чете въ първо, второ и трето четение, нѣма съмнѣние, че комиссията избрана отъ насъ, за да раз-

гледа този контрактъ, трѣбва съ своя мотивиранъ писменъ докладъ, който прѣдварително да бѣде напечатанъ и раздаденъ на г-да прѣдставителитѣ, да дойде чрѣзъ своя докладчикъ да каже основанията и мотивитѣ, по които не се допускало да се направи никакво измѣнение въ настоящия контрактъ. Мисля, че искахъ едно справедливо нѣщо.

Намѣриха се нѣкои г-да прѣдставители, които възражиха, че контракта, който е сключило нашето правителство съ Императорската-Кралевска Привилегирована Банка на Австрийскитѣ земи, за 142 милиона лева, не могълъ да прѣтърпи никакви измѣнения. Още, че срокътъ билъ кжсъ — до 29-й настоящий месецъ. Това сж мотивитѣ, които изслушахъ отъ г-на Докладчика и, по които трѣбвало да се докладва безъ печатанъ докладъ. Тогава защо да става второ четение? Нѣма нужда. Просто като се даде на прѣдставителитѣ да се каже, че контракта сключенъ между Правителството и Императорската-Кралевска Привилегирована Банка на Австрийскитѣ земи, или по-просто, че контракта за заема не търпи никакви критики, и че Нар. Събрание като е длъжно да го утвърди, — да се утвърди. Ами когато единъ законъ като се докладва въ Събранието, г-да прѣдставителитѣ, не могатъ да измѣнятъ или допълнятъ нѣщо, тогавъ за какво да се докладва?

По крайнѣи мѣрѣ, до колкото можахъ тази сутринъ да прочета отъ този контрактъ, намѣрихъ такива нѣща, които трѣбва да прѣтърпятъ измѣнение и ако се не допустне измѣнение, намирамъ, че заема сключенъ отъ нашето правителство е въ голѣмъ ущърбъ, ако, разбира се, не се допустне измѣнение. Безъ докладъ, отъ който да се освѣтли народното прѣдставителство, да се не пристѣпва къмъ второ четение.

Дим. Петковъ: Г-да прѣдставители! Мисля, че г-нъ Цвикю повдига въпросъ съвършено излишенъ. Вий пристѣпвате въ 3 редовни сесии и знаете, че е имало случаи за закони, относящи се до нашата компетентностъ, гдѣто сме можле много работи да чепкаме, и пакъ докладчика на комиссията е излизалъ да докладва безъ печатанъ докладъ. Тукъ вече правителството е ангажирано и ний трѣбва да приемемъ контракта както е, или пъкъ да го отхвърлимъ. Какъвто докладъ и да даде комиссията, ний не можемъ да излѣземъ отъ границата, защото ний сме дали право на правителството да сключи заемъ. Правителството на основание на издадениѣ отъ насъ закони, е третирало, сключило е заемъ и внася контракта за угодбѣние въ Нар. Събрание. Отъ насъ зависи да кажемъ: *да* или *не*. Ако г-нъ Цвикю мисли, че условията на заема сж невидогни, и че не струва по тѣзи и тѣзи съображения, да искаже своитѣ финансови понятия, за да се убѣдимъ, че нашето правителство е направило единъ заемъ не добръ за страната.

Г-нъ докладчика каза: не направихме печатанъ докладъ, понеже взехме обясненията отъ г-на М-ра на Финанситѣ. Остава на г-на Цвикю или да го оборва, че направения контрактъ има извѣстни не добри сѣтнини

за страната, или да го приеме, както ни се прѣдставя. Трѣбва да разберемъ всички, че тукъ играе въпросъ на довѣрие. Правителството е сключило контрактъ, работата свършена. Ако искате даже една запетая да измѣните, не можете. Свършенъ е въпроса. Трѣбва да кажете: *да* или *не*. Ако вземемъ да разискваме да ли сж вигодни условията и процентитѣ, задържамъ си правото да кажа, че въ нѣкои други по-напрѣднали държави взиматъ заеми съ по-невидогни условия. За това не трѣбва да се прави въпросъ даже. (Гласове: Да се гласува).

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още по този въпросъ? (Гласове: Не желаетъ). Който желаетъ да се говори, да си вдигне ржката. (Двама, трима души вдигатъ). Значи, нѣма да се говори.

Желаетъ ли Нар. Събрание безъ докладъ да се разгледа прѣдложението за сключенъ заемъ? (Гласове: Желаетъ). Който не желаетъ да се разгледа този въпросъ още сега безъ да има печатанъ докладъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Значи, още сега ще се чете.

Г-нъ докладчикъ има думата.

Докладъ. (Чете):

„КОНТРАКТЪ

между долуподписанитѣ Г-нъ Г. Д. Начовичъ, Министръ на Финанситѣ на Княжество България, дѣйствиющъ отъ името и за сметка на Българското Правителство, отъ една страна, и Г-нъ С. Д. Ханъ, Главенъ Директоръ на Императорско-Кралевската Привилегирована Банка на Австрийскитѣ земи въ Виена и Г-нъ Д-ръ Арнолдъ де Рапопортъ, тѣзи послѣдни двама Г-да дѣйствиущи отъ името и за сметка на казаната Банка отъ друга страна; се каза и уговари слѣдующето:“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приеме заглавието тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докладъ. (Чете):

„Чл. 1. За да си достави суммата отъ сто (100) милиона лева ефективъ, нуждна за построението и турянето въ експлоатация на желѣзно-пѣтната линия Каспичанъ-Шуменъ-Търново-Севлиево-Ловечъ-Плѣвенъ-София-Кюстендилъ и суммата отъ двадесетъ и петъ (25) милиона лева ефективъ, нуждна за построяванието на пристанищата въ Варна и Бургасъ, или всичко сто двадесетъ и петъ (125) милиона лева, Правителството на Княжество България рѣши да издаде — ако Нар. Събрание одобри — единъ заемъ отъ 142,780.000 лева = 5,711.200 лири стерлинги = 115,651.800 марки = 57,112.000 фиорини, златни номинални.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 1 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докладъ. (Чете):

„Чл. 2. Този заемъ отъ 142,780.000 лева номинални ще се раздѣли на 285.560 облигации по лева 500 = £ 20 = 405 марки = 200 австр. фиорини златни, посящи годишна лихва шесть на сто върху номиналната сума, платима въ злато на двѣ равни части чрѣзъ шестмѣсечни купони, съ падежи на 2/14 Януарий и 1/13 Юлий всѣка година. Падежътъ на първия купонъ е опрѣдѣленъ на 2/14 Януарий 1893 година.

Погашението на тоя заемъ ще става съ единъ на сто отъ номиналната сума на година посрѣдствомъ шестмѣсечни тегления, които ще се извършватъ въ София всѣко полугодие два мѣсеца прѣди падежътъ на купонитѣ. По исключение, първия тиражъ ще стане на 1 Май 1893 г. Истегленитѣ въ тиража облигации ще се плащатъ въ злато по номиналната имъ стойностъ на най-близкий падежъ на купонитѣ. Правилника на тиражитѣ ще се опрѣдѣли по споразумѣние мѣжду контрактующитѣ страни.

Прѣдварително исплащание на облигациитѣ отъ тоя заемъ не може да стане по-рано отъ 1 Януарий 1898 година“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 2 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 3. Плащанието на купонитѣ и на истегленитѣ въ тиража облигации ще бѣде гарантирано съ първа ипотека:

а) на държавната желѣзно-пътна линия, която ще се построи съ добивката отъ тоя заемъ отъ Каспичанъ чрѣзъ София до Кюстендилъ;

б) на държавната желѣзно-пътна линия отъ Руссе до Варна;

в) на Варненското и Бургаското пристанища и на всичкитѣ приходи и такси, получени или които ще се получаватъ въ тия пристанища.

За тая цѣль Българското Правителство ще установи, съгласно българскитѣ граждански законъ, една първа ипотека на казанитѣ желѣзно-пътни линии съ всичкитѣ имъ станции, постройки, принадлежности и подвиженъ и неподвиженъ материалъ и така сѣщо на двѣтѣ горѣказани пристанища съ всичкитѣ имъ постройки, здания и помѣщения. Ипотеката ще се даде на Императорско-Кралевската Банка на Австрийскитѣ земи въ името на притѣжателитѣ на облигациитѣ.

Ако Българското Правителство не плати изсроченитѣ купони и истегленитѣ облигации въ расстояние на шесть мѣсеци слѣдъ падежитѣ, притежателитѣ на облигациитѣ ще иматъ властта и правото да взематъ въ свой рѣцѣ експлоатацията на ипотекиранитѣ линии и пристанища за наплащание.

Ако Българското Правителство въ расстояние на двѣ години не исплати дълговетѣ си, происходящи отъ тоя заемъ, притѣжателитѣ на облигациитѣ ще иматъ

право да пристѣпятъ къмъ продажбата на казанитѣ желѣзно-пътни линии, и да употребятъ произведението отъ тая продажба за исплащанието на изсроченитѣ купони, на истегленитѣ въ тиражъ облигации и на случайнитѣ остатѣкъ отъ заемътъ, който не би билъ погасенъ, освѣнъ ако не се прибѣгне до правителството за неплатеното количество.

Всичкитѣ тия права ще могатъ да се упражняватъ, въ името и за смѣтка на притѣжателитѣ на облигациитѣ, отъ Императорско-Кралевската Привилегирована Банка на Австрийскитѣ земи, безъ тя да бѣде задължена въ това.

Въ случай, че казаната Банка, слѣдъ като вземе една частъ отъ заема, не може да вземе всичкитѣ опции, и че контракта се объяви за унищоженъ относително неприбранитѣ опции, двѣтѣ договорящи се страни ще се споразумѣятъ върху прѣдметитѣ, които ще трѣбва да останатъ ипотекирани срѣщу внесениѣ на правителството сумми“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 3 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. (Чете):

„Чл. 4. Отъ цѣлата сума на настоящия заемъ отъ 142,780.000 л. = 5,711.200 £ = 115,651.800 марки = 57,112.000 австр. фиорини, номинални златни, Императорско-Кралевската Привилегирована Банка на Австрийскитѣ земи се задължава да вземе задължително, и Българското Правителство се задължава да ѝ прѣдаде суммата отъ 12,050.000 лева номинални т. е. 24.100 облигации по 500 лева по курса 83½ на сто. Банката ще внесе на Българското Правителство припадащата му се отъ това сума срѣщу прѣдаването на титритѣ въ единъ срокъ отъ единъ мѣсець, слѣдъ като Правителството съобщи на Банката ратификацията, подъ видъ на законъ, на настоящия договоръ отъ Българското Нар. Събрание.

Ако титритѣ не бѣдѣтъ приготвени, Банката ще приеме приврѣменно една обща облигация за номиналната стойностъ на подлежащитѣ за прѣдаване отъ Правителството титри, но то въ всѣки случай е длѣжно да прѣдаде на контрактующата Банка въ Виена сѣщинскитѣ титри най-късно въ единъ срокъ отъ два мѣсеца слѣдъ подписванието на общата облигация“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 4 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. (Чете):

„Чл. 5. За остатѣкътъ отъ цѣлия заемъ отъ 142,780.000 лева т. е. за суммата 130,730.000 лева номинални, Банката на Австрийскитѣ земи си запазва, и Българското правителство ѝ отстъпва шесть опции, отъ които първата ще се упражни отъ контрактующата банка за номиналната сума отъ 20 милиона лева до 1/13 Декемврий 1893 год. по курса 85 на сто;

втората за номиналната сума отъ 20.830.000 лева до 1/13 Декемврий 1894 год. по курса 87 на сто; третата за номиналната сума отъ 20,650.000 лева до 1/13 Декемврий 1895 год. по курса 88 на сто; и тритъ послѣдни опции т. е. четвъртата за сума отъ 20,450.000 лева до 1/13 Декемврий 1896 год., петата за сума отъ 24,400.000 лева до 1/13 Декемврий 1897 год. и шестата за суммата отъ 24,400.000 лева до 1/13 Декемврий 1898 год. по курса 89 на сто. Всичкитѣ тия опции ще могатъ да се упражнятъ даже прѣди истичанието на съответствующитѣ имъ срокове за едната часть или за цѣлото количество, безъ да се гледа на извършенитѣ погашения. Разумѣва се, че за упражненитѣ прѣди сроковетѣ имъ опции, Банката ще плаща курса на годината, прѣзъ която опцията е трѣбвало да се упражни. Тѣй сѣщо се подразумѣва, че Банката ще повърне на Правителството истеклата часть отъ купонитѣ.

Въ случай, че Банката на Австрийскитѣ земи пожелае да вземе повече отъ двѣ опции въ една и сѣща година, то това ще може да стане само съ съгласието на Българското Правителство“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 5 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 6. Контрактующата Банка отстъпва на Българското Правителство едно участие отъ (15) петнадесетъ на сто въ чистата печалба отъ продажбата на облигациитѣ отъ заема, който е прѣдмѣтъ на настоящия договоръ. Чистата печалба ще се прѣсметне, като се спаднатъ отъ цѣлата печалба на операцията всичкитѣ разноси и комисионни, които ще се опрѣдѣлитъ отъ контрактующата Банка. За това спадание, книгитѣ на Банката ще служатъ за основа. Разумѣва се, че Банката си запазва пълната свобода за всичкитѣ распореджания по тая работа“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 6 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 7. Добивката отъ настоящия заемъ отъ 142.780,000 л. е назначена исклучително за построението и турянieto въ експлоатация на желѣзницата Каспичанъ-Шуменъ-Търново-Севлиево - Ловечъ-Плѣвенъ-София-Кюстендилъ и на пристанищата въ Варна и Бургасъ и не може подъ никакъвъ прѣдлогъ да се отвлѣче отъ това си специално назначение“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 7 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 8. Въ случай, че контрактующата Банка не упражни правото си за първата опция отъ 20 милиона лева въ установения срокъ до 1/13 Декемврий 1893

година изцѣло или отчасти, то тя се задѣлжава да даде на Българското Правителство, по титритѣ на тая първа опция отъ 20 милиона лева, които тя би оптирала, единъ авансъ до 60⁰/₀ отъ номиналната имъ стойность за единъ срокъ отъ двѣ години и по условия, които ще се прѣсметнатъ по цѣнитѣ на тая първа опция и лихвитѣ на облигациитѣ. Разумѣва се, че въ тоя случай всичкитѣ горѣказани опции ще се продължатъ съ по една година всѣка. Контрактующата Банка ще внесе на Българското правителство този случаенъ авансъ, половината на 1/13 Декемврий 1893 год. и другата половина на 1/13 Юний 1894 година“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 8 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 9. Ако контрактующата Банка не употреби въ опрѣделений срокъ една отъ отстъпенитѣ ѝ опции, то тя не изгубва тутакси правото си за тая опция или за по-послѣшнитѣ опции, нѣ ще ѝ се даде едно продължение отъ една година, слѣдъ което, ако Банката не вземе на цѣло закъспѣлата опция, тя изгубва всичкитѣ си права върху по-послѣшнитѣ опции. Разумѣва се, че това продължение сроковетѣ за опция може да стане само единъ пхтъ“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 9 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 10. Импер. Крал. Привил. Банка на Австрийскитѣ земи се задѣлжава да внесе цѣната на облигациитѣ, взети задѣлжително или съ опция, на Българското Правителство въ София, въ златни левове и то на разноси на Банката“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 10 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 11. Българското Правителство се задѣлжава да внася нуждната сума за плащанието на купонитѣ и на истегленитѣ въ тиража облигации петнадесетъ дни прѣди падежътъ въ мѣстата и на банкеритѣ, които ще му бждѣтъ показани три мѣсеца прѣди всѣкой падежъ отъ контрактующата Банка, подъ нейна отговорность. Разносикитѣ за тия вноси ще бждѣтъ за смѣка на Правителството“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 11 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 12. Текстътъ на облигациитѣ ще се опрѣдели по взаимно съгласие отъ двѣтѣ контрактующи страни. Облигациитѣ — както и приврѣмнената обща облигация (чл. 4) — ще носятъ бѣлѣжка за датата на записва-

нието ипотеката. Разноситѣ за приготвянето на облигациитѣ, които се взематъ задължително или по опция, ще бждатъ за смѣтка на Банката. Французския текстъ на облигациитѣ ще служи за основа“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 12 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 13. Българското Правителство се задължава, по исканието на контрактующата Банка, да употреби всичкитѣ си усилия за да придобие котиранието на настоящитѣ заемъ на борситѣ въ Виена, Парисъ, Лондонъ и Берлинъ.

Разноситѣ за котиранието въ Виена ще бждатъ за смѣтка на контрактующата Банка, разноситѣ въ Берлинъ за смѣтка на Правителството. Участието на двѣтѣ контрактующи страни въ разноситѣ за котиранието въ Лондонъ и Парисъ ще се опрѣдѣли по послѣ по взаимно съгласие“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 13 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 14. Българското Правителство ще плаща на контрактующата Банка и на другитѣ учрѣждения и банкери, натоварени съ службата на облигациитѣ, за плащанieto на купонитѣ една комиссионна отъ една четвъртъ (: $\frac{1}{4}$;) на сто и за плащанieto на истегленитѣ въ тиража облигации една осма (: $\frac{1}{8}$;) на сто“.

Герчо Караколевъ: Ще моля г-на М-ра да ни даде нѣкой обяснения. Най-напрѣдъ въ суммата на заема има една разлика между 125 и 142 милиона. Значи, погорѣ се казва за една остѣпка и за $\frac{1}{4}$ 0/0 комиссионъ, а по-долѣ се зема друга една комиссионна отъ $\frac{1}{8}$ 0/0. Да обясни г-нъ М-ръ тѣзи работи.

М-ръ Г. Д. Начовичъ: Първата разлика между 142 милиона всѣки отъ г-да прѣдставителитѣ я знае. Всѣка държава не може да има облигации, — задължения, които да иматъ сто на сто стойностъ. Не само ний, не само нашитѣ съсѣди, но и стомилионни държави има, на които облигациитѣ се продаватъ съ цѣна по-долу отъ номиналната стойностъ. По тѣзи причина, длѣжни сме да приемемъ и ние, нашитѣ облигации да се продаватъ, съ по-долна цѣна. Тѣй щото, този въпросъ излива вѣнъ отъ говора на прѣдговорившия.

Колкото за процентитѣ: $\frac{1}{4}$ и $\frac{1}{8}$ на сто, работата е такава: За да платимъ въ Парижъ, Берлинъ и Лондонъ лихвата на облигациитѣ и амортизацията, трѣбва да прибѣгнемъ къмъ частни банкери или банки и трѣбва да имъ дадемъ извѣстна комиссионна. Както нашата Банка взема комиссионна, тѣй и въ другитѣ държави взиматъ, защото банцитѣ не служатъ бадева на хората.

Тѣзи комиссионна е най обикновенна и по-долна не може да бжде.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли още нѣкой да говори? (Гласове: Не желаетъ). Който желаетъ да се говори, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Ще се гласува чл. 14 както се прочете отъ г-на докладчика. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 15. Всичкитѣ изсрочени купони и истеглени въ тиража облигации — както и настоящия контрактъ и прѣдвиденитѣ въ него ипотекарни записвания — ще бждатъ освободени отъ всѣкакъвъ данѣкъ, такса или другъ налогъ, прѣдвиденъ или който би се прѣдвидѣлъ въ българскитѣ закони“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 15 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 16. Изсроченитѣ купони, както и истегленитѣ облигации отъ настоящия заемъ, ще се приематъ по номиналната имъ стойностъ у всичкитѣ правителствени каси за плащанieto права, такси, мита, данѣци и др. даждия прѣдвидени или които би се прѣдвидѣли въ бюджета на Княжеството“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 16 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 17. Настоящия договоръ влиза въ сила за двѣтѣ контрактующи страни само слѣдъ като се одобри отъ Българското Нар. Събрание подъ видъ на законъ.“

Ако това одобрение на Събранието не се гласува найкъсно до ^{10-й Ноемврий} 29-й Октомврий 1892 год., Императорската Кралевската Привилегирована Банка на Австрийскитѣ земи, ще има правото да обяви, че тя не се счита задължена отъ настоящия договоръ.

Направено въ София, на 15/27 Октомврий 1892 г.

(Под.) М-ръ на Финанситѣ: Г. Д. Начевичъ.

За Импер. Кралев. Привил. Банка на Австрийскитѣ земи:

(Под.): С. де Ханъ. — Д-ръ А. де Рапопортъ“.

Прѣдсѣд.: Кога желаетъ Нар. Събрание да стане третото четение на настоящия контрактъ? (Гласове: Да се гласува сега изцѣло). Понеже има заявление изцѣло, да се даде контракта на гласуване, то ще го подложатъ на гласуване. Който не е съгласенъ сега да се гласува изцѣло да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Който не приема изцѣло прочетения контрактъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Г-да дневний редъ е исчерпанъ. Има ли нѣкой да прѣдложи нѣщо за дневний редъ на идущето засѣдание?

Дим. Кознички: Понеже утрешний день е назначенъ исключительно за разглеждане на прошения, то прѣди да се започне докладването на прошенията, да се тури на дневний редъ избирането на депутация, която ще поднесе отговора на Тронното Слово, на Негово Царско Височество.

Прѣдсѣд.: Ще се тури на дневний редъ. Другъ нѣкой има ли да прѣдлага нѣщо за дневний редъ? (Нѣма).

Прѣдсѣдатель: П. Славковъ.

Секретари:

Ив. Халачевъ.
Зах. Градинаровъ.
Я. Д. Матакиевъ.
Д-ръ Стояновичъ.
Д-ръ Сарж-Ивановъ.
Геор. Пеневъ.
М. Милевъ.
Хр. Лѣкарски.
Ясенъ Руселиевъ.
Якимъ Попповъ.

За утрѣ, на дневний редъ, освѣнъ докладътъ отъ прошетарната комиссия, има и прѣдложение отъ г-на Кознички за избиране депутация, която ще поднесе отговора на Тронното Слово.

Засѣданието се закрива.

(Закрито въ 10 часа и 25 минути прѣдъ пладнѣ).

Подпрѣдсѣдатели:

Д. Петковъ.
Ив. Андоновъ.

Секретари:

Ив. Бешевлиевъ.
Йовъ Титоровъ.
Ст. Х. Калчевъ.
Кост. Х. Калчевъ.
Ник. Момчовъ.
Ем. Начовъ.
Пенчо Кескиневъ.
П. Зографски.
Д-ръ Т. Гатевъ.

Началникъ на Стеногр. Бюро: Д. Йовевъ.